

Centraal Bureau
voor de Statistiek

Lage inflatie in Nederland

Jan Walschots

12-2-2015 gepubliceerd op cbs.nl

Inhoud

1. Inleiding 3
2. Lage inflatie door samenloop van oorzaken 3
3. Voedingsmiddelen, alcohol en tabak 5
4. Energie 6
5. Overige goederen 7
6. Diensten 8
7. Andere oorzaken voor dalende inflatie in 2014 9
8. Verloop van inflatie in afgelopen maanden 10
9. Verschil CPI en HICP 10
10. Conclusie 11

1. Inleiding

Nederland en Europa kennen op dit moment een periode van lage inflatie. Lage inflatie voedt de angst dat deflatie kan gaan optreden. Een aanhoudende daling van het algemeen prijsniveau kan leiden tot een krimp van de economie als consumenten zouden overwegen bestedingen uit te stellen in afwachting van nog lagere prijzen, of als bedrijven investeringen beperken door hogere reële rentes of door een verwachting van lagere toekomstige opbrengsten. Deze eventuele ontwikkeling wordt in de economische wetenschap aangeduid als een periode van deflatie. Of consumenten bestedingen gaan uitstellen hangt echter mede af van bij welke goederen en diensten de prijsdalingen optreden.

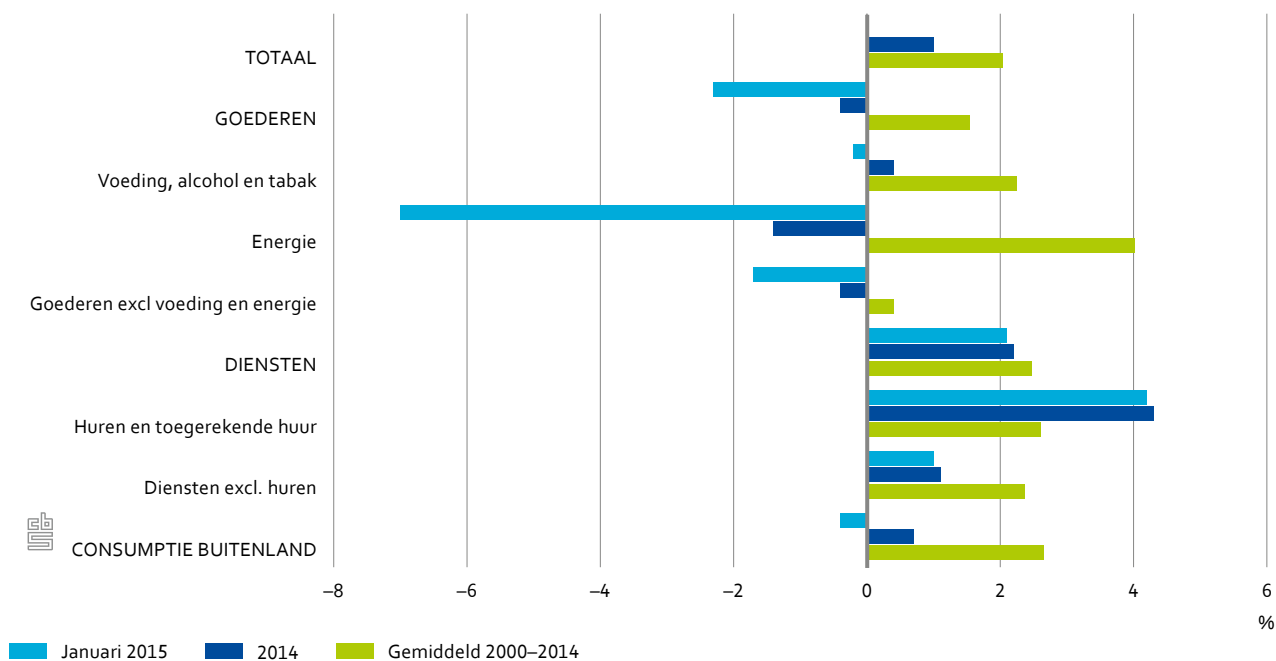
Als de inflatie beneden 0 procent komt, spreekt het CBS in zijn berichtgeving over negatieve inflatie en niet over deflatie. Negatieve prijsontwikkeling komt namelijk regelmatig voor bij delen van het consumptiepakket en dat kan het gevolg zijn van seizoenseffecten, fluctuaties in het aanbod of veranderingen in de grondstoffenprijzen. Sommige goederen en diensten dalen vrijwel voortdurend in prijs, zeker als rekening wordt gehouden met ontwikkeling van de kwaliteit van nieuwe goederen. Niet elke negatieve prijsontwikkeling duidt op deflatie, maar één scherp criterium om het optreden van deflatie vast te stellen, ontbreekt. Volgens het CBS is er op dit moment nog geen sprake van deflatie in Nederland.

2. Lage inflatie door samenloop van oorzaken

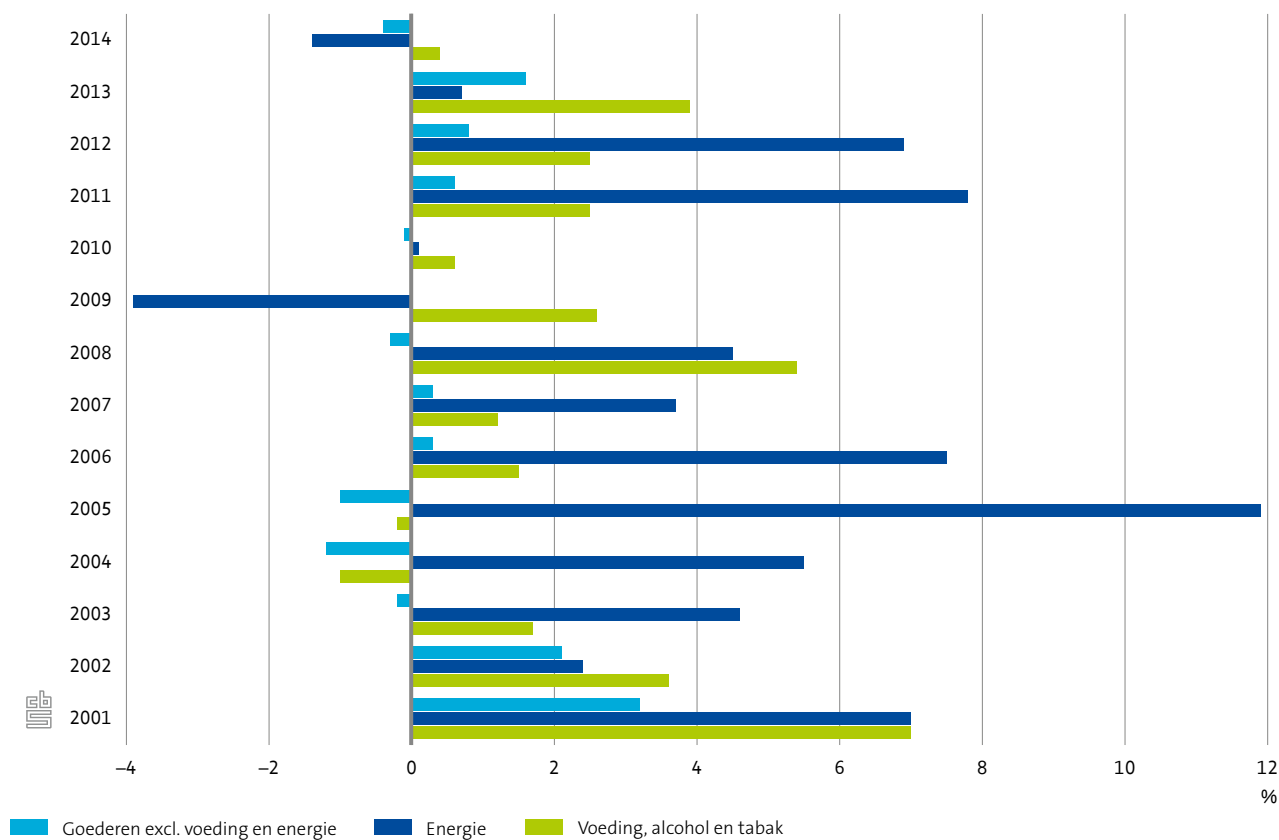
Het jaar 2014 was het jaar met de laagste inflatie sinds 1988. Kijken we terug tot 2000, dan zien we dat de prijsontwikkeling in 2014 in alle artikelgroepen achterbleef bij het gemiddelde in de afgelopen veertien jaar, behalve bij de huren (zie figuur 2.1). Dat de totale inflatie in 2014 zo laag was, komt in belangrijke mate doordat de lage prijsontwikkeling zo breed voorkwam in alle vijf clusters van goederen en diensten: (1) voeding, alcohol en tabak, (2) energie, (3) overige goederen (exclusief voeding en energie), (4) huren en toegerekende huren en (5) diensten exclusief huren. Maar in géén van deze vijf clusters was de prijsontwikkeling de laagste van de afgelopen veertien jaar. De zeer lage prijsstijging van voedingsmiddelen en de prijsdaling van energie dragen significant bij aan de lichte prijsdaling van alle goederen samen (zie figuur 2.2). De prijzen van alle diensten samen stegen in 2014 nog met 2,2 procent. Dat is niet veel minder dan het gemiddelde in de afgelopen veertien jaar. Ook als de huurstijging buiten beschouwing wordt gelaten, is de prijsstijging van diensten weliswaar lager, maar nog duidelijk positief (zie figuur 2.3).

Lage prijsontwikkelingen komen in vrijwel alle clusters vaker voor, ook in de afgelopen veertien jaar. De uitkomst van de totale inflatie hangt dan af van de samenloop van hogere of lagere prijsstijgingen in de verschillende clusters. Ook van 2004 tot en met 2006 was de prijsontwikkeling van de meeste clusters beperkt, maar kwam de totale inflatie hoger uit dan in 2014 door een forse stijging van de energieprijzen.

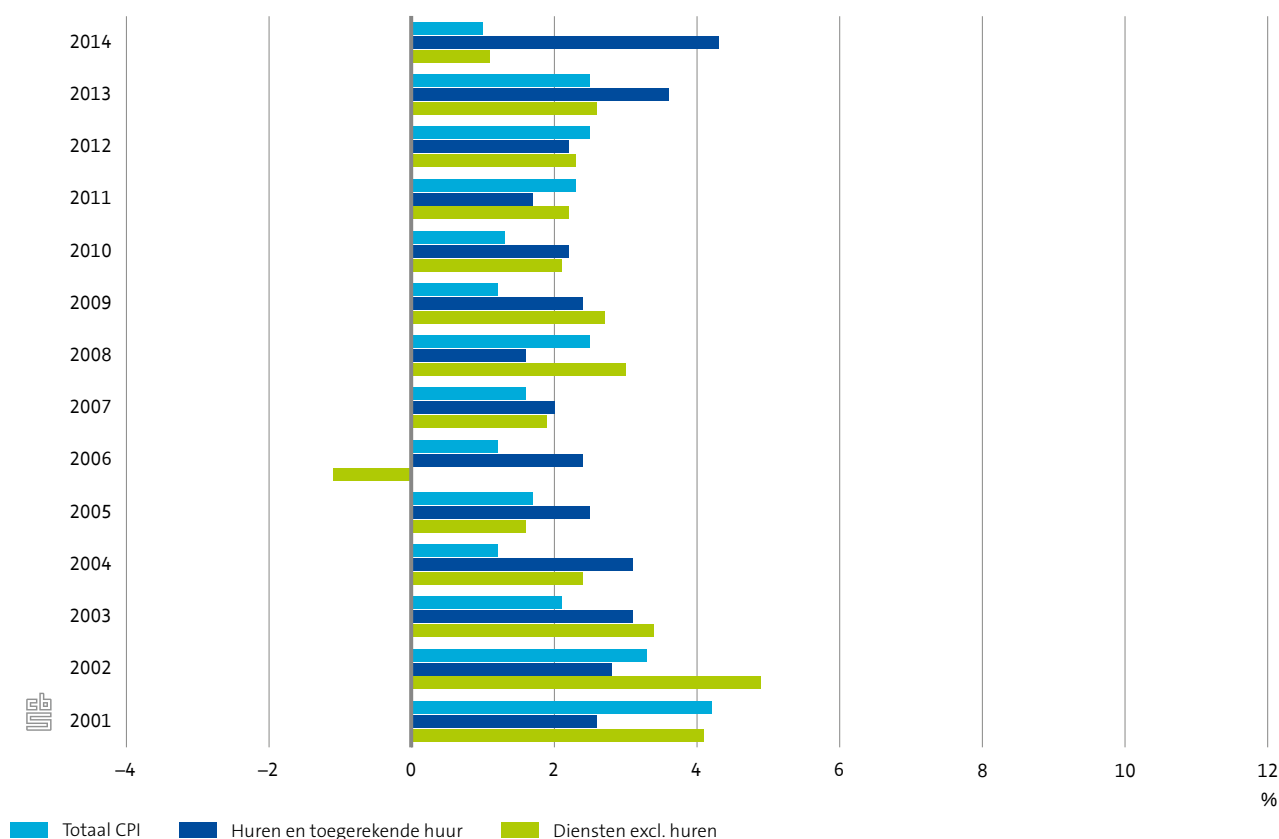
2.1 Jaarmutatie van de CPI voor clusters van goederen en diensten

2.2 Gemiddelde mutatie per jaar van de CPI voor clusters van goederen, 2001-2014

2.3 Gemiddelde mutatie per jaar van de CPI voor clusters van diensten, en totale inflatie 2001-2014

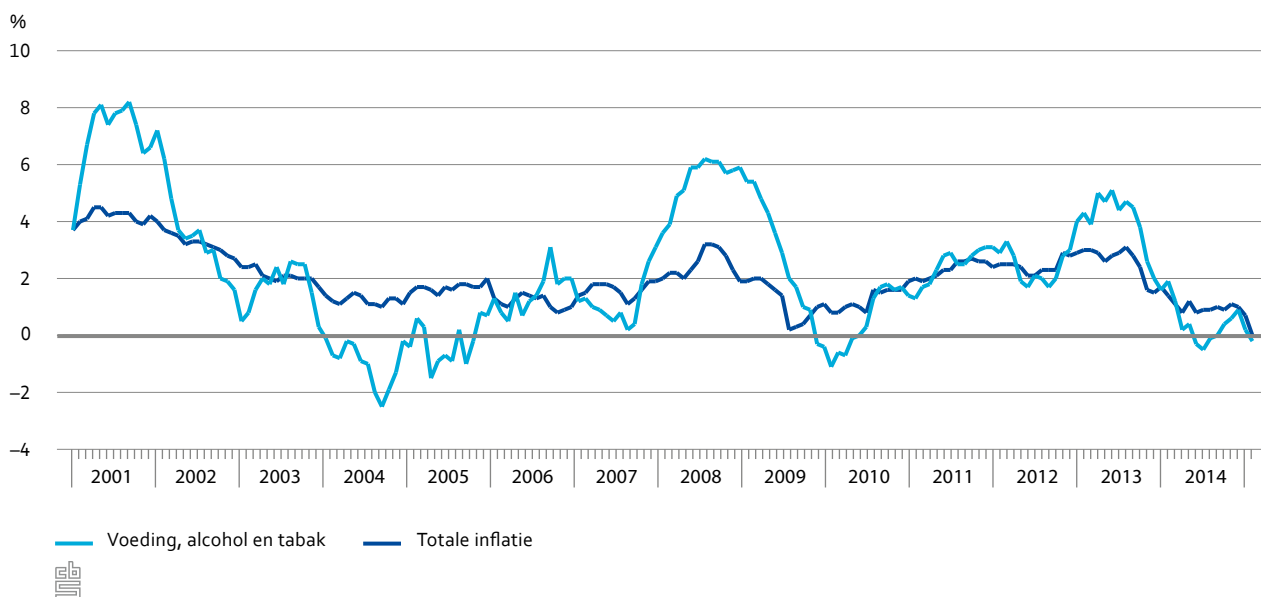
3. Voedingsmiddelen, alcohol en tabak

De prijsontwikkelingen van voedingsmiddelen (inclusief alcohol en tabak) kunnen erg wisselend zijn. Door omstandigheden kan het aanbod op korte en middellange termijn variëren, bijvoorbeeld door slechte oogsten, dierziektes en dergelijke. Die aanbodfluctuaties kunnen worden weerspiegeld in snel veranderende prijzen. Door groeiende internationale handel kunnen regionale problemen in het aanbod beter dan vroeger opgevangen worden door aanbod van producten uit andere landen. Maar daar staat tegenover dat een probleem in een belangrijk voedsel producerend land wereldwijd invloed kan hebben op het prijsniveau van de betreffende producten.

Sinds 2000 is de gemiddelde jaarlijkse prijsstijging van voedingsmiddelen gemiddeld 2,2 procent per jaar geweest. In 2014 was deze slechts 0,4 procent. Dit was niet de laagste prijsstijging; in 2004 en in 2005 daalden de prijzen voor voedingsmiddelen, alcohol en tabak gemiddeld met respectievelijk -1,0 procent en -0,2 procent (zie figuur 3.1).

Een lage stijging van de voedselprijzen zal door de consument in het algemeen als gunstig worden ervaren. Het ligt daarom zeker niet voor de hand dat consumenten de aankoop van voedsel zouden uitstellen in afwachting van lagere prijzen.

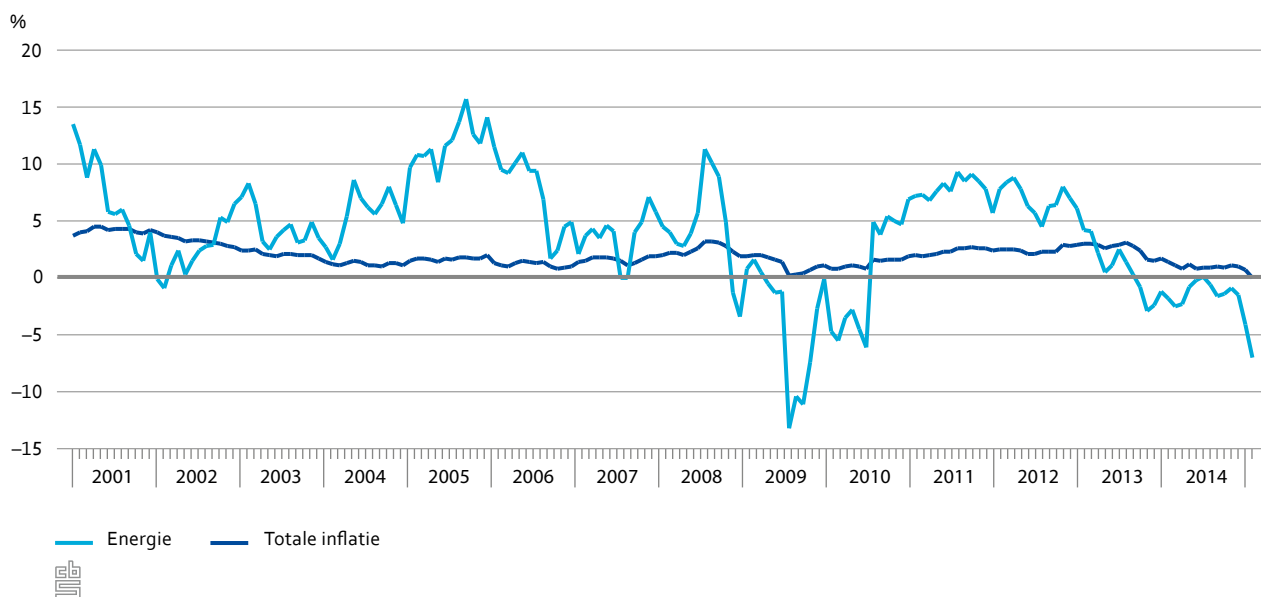
3.1 Jaarmutatatie van CPI voor voedingsmiddelen, alcohol en tabak, en totale inflatie; maandcijfers 2001-januari 2015

4. Energie

De prijsontwikkeling van energie (gas, elektriciteit en autobrandstof) is sterk gerelateerd aan de wereldprijs van aardolie. De Nederlandse economie en de Nederlandse overheid hebben weinig invloed op de ontwikkeling van de olieprijsen. Veranderingen in de olieprijsen worden in het algemeen met vertraging doorgegeven in de gasprijsen.

4.1 Jaarmutatatie van CPI voor energieproducten en totale inflatie; maandcijfers 2001-januari 2015

Sinds 2000 is energie met gemiddeld 4,0 procent prijsstijging per jaar de grootste stijger geweest. In 2014 daalden de energieprijzen echter gemiddeld met –1,5 procent en dat draagt sterk bij aan de lage inflatie in dat jaar. In 2009 werd echter een nog sterkere prijsdaling voor energie gemeten, namelijk –3,9 procent (zie figuur 4.1).

Ook lage energieprijzen lijken geen aanleiding voor consumenten om de consumptie van energie uit te stellen. De ontwikkeling van het energieverbruik is veel meer afhankelijk van andere factoren zoals warmer winterweer. Hooguit zou er een effect kunnen zijn op investeringen in energiebesparende maatregelen.

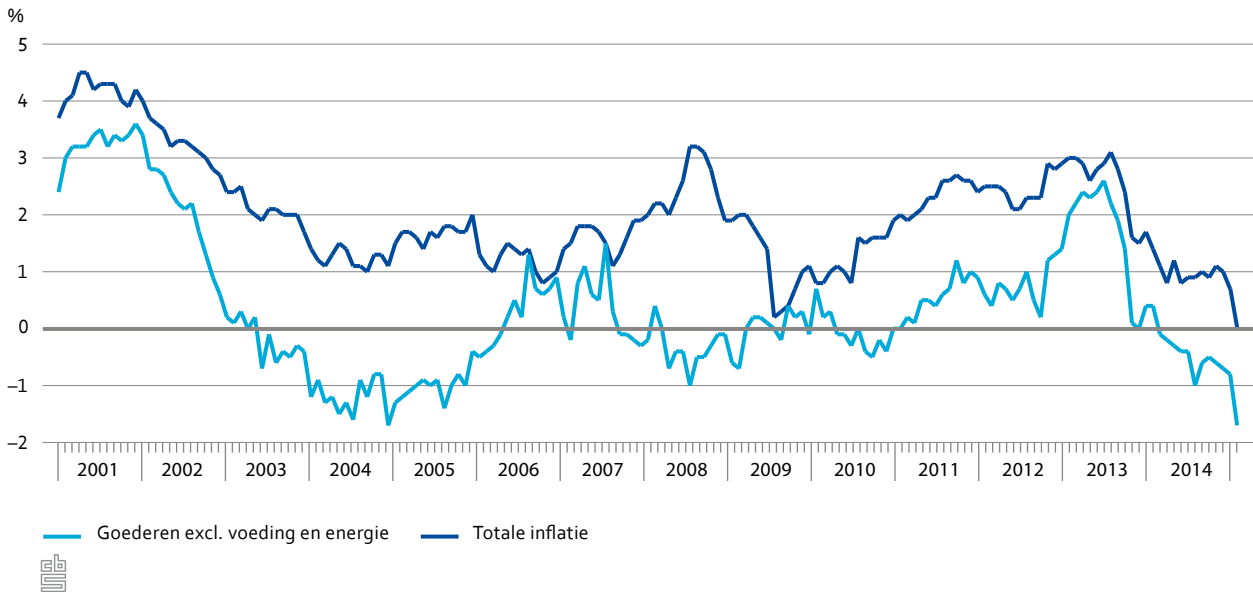
5. Overige goederen

Overige goederen (alle goederen exclusief voedingsmiddelen en energie) vertonen sinds 2000 een zeer beperkte prijsstijging van gemiddeld 0,4 procent per jaar. Dit hangt samen met productiviteitsontwikkelingen bij de productie en kwaliteitsontwikkelingen van de producten. In zeven van de veertien jaren sinds 2000 daalden de prijzen. Het sterkst daalden de prijzen in 2004 en 2005, namelijk respectievelijk met –1,2 procent en –1,0 procent (zie figuur 5.1). In 2014 werd een prijsdaling van –0,4 procent gemeten. De prijsontwikkeling is dus wel laag maar het verschil met andere jaren is niet erg groot.

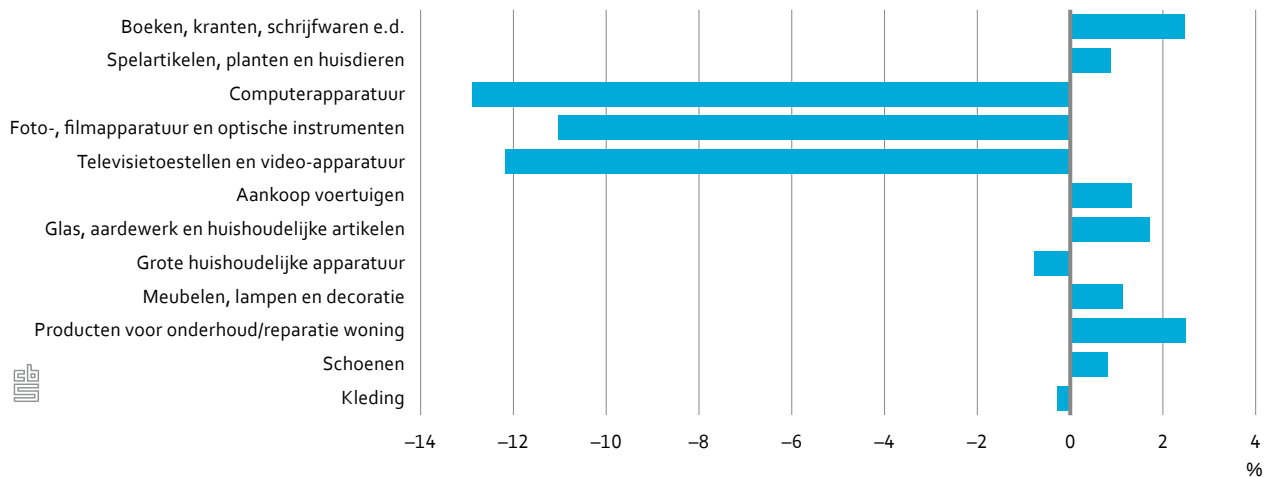
Binnen dit cluster van overige goederen zijn overigens ook weer zeer diverse oorzaken aan te wijzen voor de lage prijsontwikkelingen. Bij een aantal goederencategorieën weerspiegelt de daling van de prijsindex mede de ontwikkeling van de kwaliteit van de verkochte goederen. Volgens internationale afspraken beoogt de CPI de prijsontwikkeling te meten van een pakket goederen en diensten van ongewijzigde samenstelling en kwaliteit. De technologische ontwikkeling van veel apparaten gaat echter snel. Zo komt het bijvoorbeeld dat volgens de CPI de prijsindex van computerapparatuur in 2000 zeven keer zo hoog was als in 2014 en dat de prijsindex voor televisies in dezelfde periode met een factor zes is gedaald (zie figuur 5.2). In de praktijk koopt de consument in 2014 apparaten die een veel hogere kwaliteit hebben dan de apparaten die hij kocht in 2000. En voor die veel hogere kwaliteit betaalt hij in de winkel een passende prijs die aanzienlijk hoger is dan de winkelprijzen in 2000 gedeeld door zes of zeven. Eerder is de verbeterde kwaliteit van de aangeboden artikelen voor veel consumenten een stimulans om sneller tot vervanging van ‘verouderde’ apparaten over te gaan, dan dat de dalende prijsindex een reden zou zijn om aankopen uit te stellen.

Dat neemt niet weg dat er branches in de detailhandel zijn waar het minder goed gaat. Zo kan de malaise op de woningmarkt in de afgelopen jaren hebben bijgedragen aan mindere ontwikkelingen bij woninginrichting, meubelen en dergelijke. Ook de sterke ontwikkeling van internetaankopen en veranderende voorkeuren van consumenten hebben voor sommige branches gevolgen voor hun omzetten.

5.1 Jaarmutatie van CPI voor overige goederen en totale inflatie; maandcijfers 2001–januari 2015

5.2 Gemiddelde prijsontwikkeling per jaar van enkele goederengroepen tussen 2000 en 2014

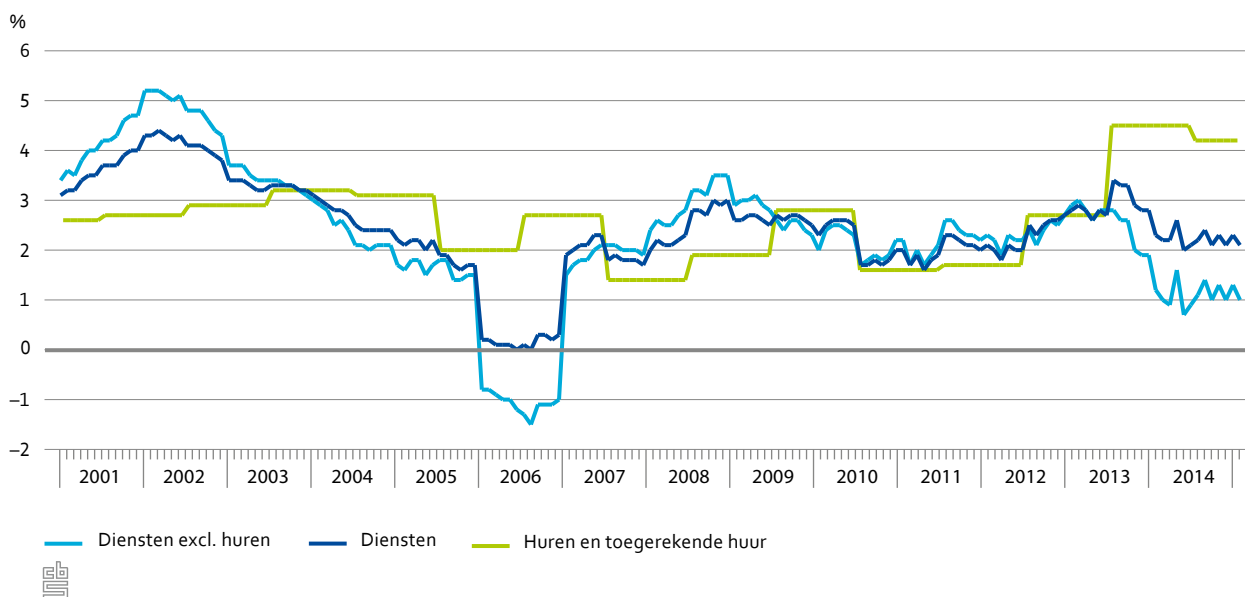
6. Diensten

Sinds 2000 zijn alle diensten samen gemiddeld 2,5 procent per jaar in prijs gestegen. In 2014 was dat 2,2 procent. De laagste uitkomst in de afgelopen veertien jaar was in 2006 toen de diensten slechts 0,1 procent in prijs stegen. Voorbeelden van diensten zijn reparatie en onderhoud van onder andere auto's, vervoersdiensten, telecom, horeca, verzekeringen. In de cijfers voor diensten zijn consumptiegebonden belastingen en overheidsdiensten inbegrepen.

De woninghuren vormen een belangrijk deel van de diensten die in de CPI zijn opgenomen. Omdat de huurontwikkeling een sterk gereguleerde prijs is, en in de afgelopen jaren ruim boven de gemiddelde inflatie is gestegen, presenteren wij de stijging van de huren en de toegerekende huur voor eigen woningbezit naast de stijging van de prijzen van overige

diensten (zie figuur 6.1). Zeker in 2014 is het verschil groot; huren stegen met gemiddeld 4,3 procent, overige diensten met 1,1 procent. Daarmee was de prijsontwikkeling voor diensten in 2014 wel beperkt, maar er was zeker geen sprake van prijsdaling.

6.1 Jaarmutatie van CPI voor woninghuren, overige diensten en totaal van diensten; maandcijfers 2001-januari 2015

7. Andere oorzaken voor dalende inflatie in 2014

De consumentenprijsindex bevat ook de prijsontwikkeling van goederen en diensten die Nederlandse consumenten over de grens kopen. Deze stegen sinds 2000 gemiddeld 2,6 procent per jaar in prijs, maar kenden in 2014 een meer bescheiden ontwikkeling van 0,7 procent. Dit hangt samen met een relatief groot aandeel dat consumenten in het buitenland besteden aan autobrandstoffen. Alleen in 2009 kwam dit cijfer met een daling van -1,8 procent lager uit. Dit heeft dus ook enige invloed op de lagere uitkomst van 2014.

Daarnaast hebben ook overheidsmaatregelen en belastingtarieven invloed op het inflatiecijfer. Een voorbeeld is de btw-verhoging in oktober 2012. Deze heeft de inflatie eind 2012 en vooral in 2013 aanzienlijk verhoogd. Doordat het effect van de btw-verhoging was uitgewerkt in 2014, daalde de inflatie.¹⁾ Daarentegen werd in 2006 het lage cijfer voor de totale inflatie en voor de diensten exclusief huren deels veroorzaakt door de afschaffing van het gebruikersdeel van de onroerende zaakbelasting.

¹⁾ De inflatie volgens de afgeleide reeks, waarin het effect van belastingmaatregelen is weggenomen, daalde tussen 2013 en 2014 met 0,7 procentpunt. De inflatie volgens de gewone reeks daalde met 1,5 procentpunt.

8. Verloop van inflatie in afgelopen maanden

In de loop van 2014 en in januari 2015 is de inflatie verder weggezakt, zeker in de meest recente drie maanden. Opmerkelijk is dat deze recente daling zich over bijna alle clusters van goederen en diensten voltrekt. De prijzen voor voedingsmiddelen zijn in januari 2015 een fractie lager dan een jaar eerder. Deze jaarmutatatie is ongeveer een procentpunt lager dan in november. De prijzen voor energie zijn de laatste maanden zeer fors gezakt. Was de prijsdaling in oktober nog slechts $-0,9$ procent op jaarbasis, in januari is deze op een daling van $-7,0$ procent uitgekomen. Van de overige goederen is de prijsontwikkeling eveneens lager uitgekomen. Deze waren in januari $-1,7$ procent lager dan een jaar geleden.

Omdat de woninghuren in januari niet worden aangepast, is de invloed van de huren op het inflatiecijfer onveranderd. Van de overige diensten is de jaarmutatatie in januari teruggelopen naar $1,0$ procent. De daling komt voor een belangrijk deel doordat de verhoging van de motorrijtuigenbelasting per januari 2014 niet meer bijdraagt aan het inflatiecijfer.

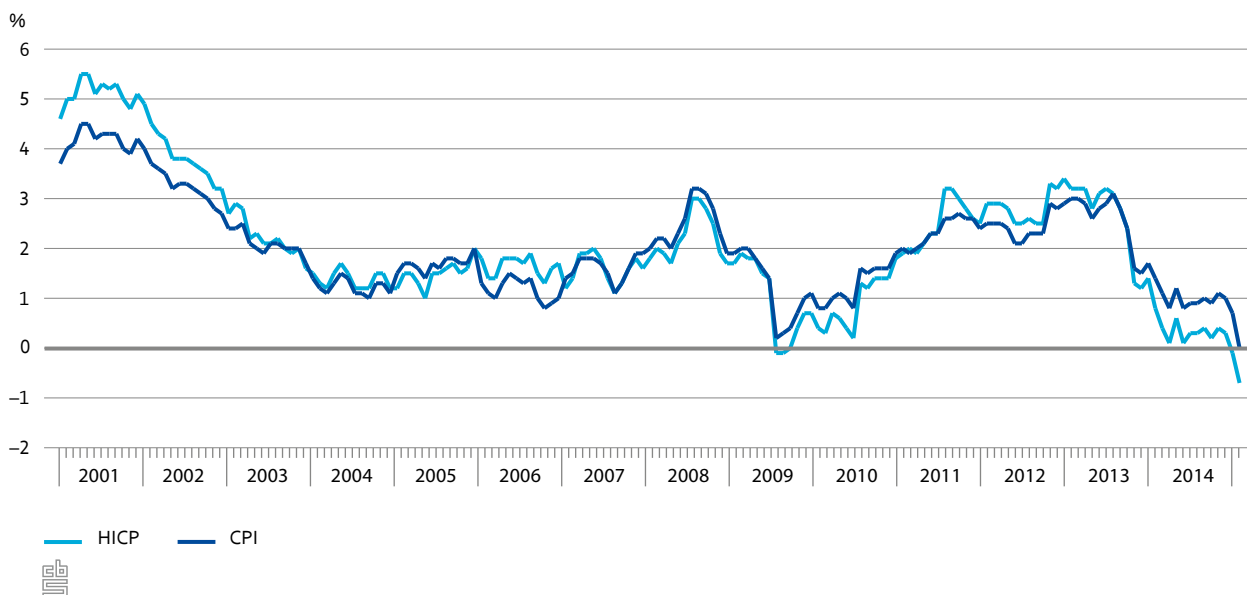
De laatste maanden laten zien dat de ontwikkelingen die in 2014 optraden zich nog steeds doorzetten. Het inflatiecijfer daalt verder en nog steeds is dat grotendeels toe te schrijven aan artikelgroepen waar uitstel van consumptie door consumenten niet voor de hand ligt, zoals voeding, energie of het uitlopen van effecten van belastingverhogingen in 2014.

9. Verschil CPI en HICP

De Europees geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP) is voor de Europese centrale Bank (ECB) het ijkpunt voor het monetaire beleid. Gemiddeld over 2014 en ook in januari 2015 is de inflatie volgens de HICP ruim een half procent lager dan de inflatie volgens de CPI. Door de verschillen in de methoden van de twee indexcijfers komt de inflatie volgens de CPI soms lager en soms hoger uit dan volgens de HICP (zie figuur 9.1). Het verschil is zeker in 2014 en januari 2015 voor een belangrijk deel toe te schrijven aan de behandeling van de prijs van het wonen in de eigen woning. De toegerekende huur voor eigen woningen is namelijk wel opgenomen in de CPI, maar niet in de HICP. Omdat de toegerekende huur in 2014 aanzienlijk hoger uitkomt dan de gemiddelde inflatie, komt de inflatie volgens de CPI inclusief de toegerekende huur hoger uit dan de inflatie volgens de HICP waar de toegerekende huur niet in zit.

De reden dat de HICP geen rekening houdt met de eigen woning is niet dat statistici internationaal zouden vinden dat de eigen woning niet thuis hoort in een consumentenprijsindex. De reden is dat nog geen gegevens beschikbaar zijn waarmee de prijsontwikkeling van het wonen in de eigen woning op een vergelijkbare wijze in alle landen wordt gemeten. Er wordt wel gewerkt aan de ontwikkeling van een geharmoniseerde methode om de prijs van het wonen in een eigen woning te meten. Zodra die methode beschikbaar is en besloten wordt om deze ook in de HICP op te nemen, zal het CBS in de CPI deze keuze volgen.

9.1 Inflatie in Nederland volgens de nationale CPI en volgens de HICP; maandcijfers 2001-januari 2015

10. Conclusie

Omdat negatieve prijsontwikkeling regelmatig voorkomt bij delen van het consumptiepakket door bijvoorbeeld seizoenseffecten, fluctuaties in het aanbod of veranderingen in de grondstoffenprijzen, duidt niet elke negatieve prijsontwikkeling op deflatie. Dat de totale inflatie in 2014 zo laag was, komt in belangrijke mate doordat de lage prijsontwikkeling zo breed voorkwam in alle clusters van goederen en diensten. De zeer lage prijsstijging van voedingsmiddelen en de prijsdaling van energie dragen significant bij aan de lichte prijsdaling van alle goederen samen. Als voedingsmiddelen en energie buiten beschouwing worden gelaten steeg de CPI in 2014 gemiddeld nog met 1,4 procent en in januari 2015 met 1,0 procent. Ook zijn effecten van belastingverhogingen in eerdere jaren inmiddels uitgewerkt.

Het CBS concludeert voornamelijk dat de lage inflatie vooral te wijten is aan een samenloop van vele factoren, maar dat van een situatie van deflatie nog geen sprake is.

Verklaring van tekens

.	Gegevens ontbreken
*	Voorlopig cijfer
**	Nader voorlopig cijfer
x	Geheim
–	Nihil
–	(Indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	Het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
Niets (blank)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2014–2015	2014 tot en met 2015
2014/2015	Het gemiddelde over de jaren 2014 tot en met 2015
2014/'15	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2014 en eindigend in 2015
2012/'13–2014/'15	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2012/'13 tot en met 2014/'15

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress
Studio BCO, Den Haag

Ontwerp
Edenspiekermann

Inlichtingen
Tel. 088 570 70 70, fax 070 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2015.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.